

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1920.

Andra kammaren.

Nr 11.

Fredagen den 30 januari.

Kl. 3 e. m.

Förhandlingarna leddes vid detta sammanträde av herr vice tal-
mannen.

§ 1.

Justerades protokollet för den 24 innevarande januari.

§ 2.

Föredrogos var för sig och hänvisades till behandling av lagutskott
Kungl. Maj:ts å kammarens bord vilande propositioner:

nr 37, med förslag till lag om ändrad lydelse av andra stycket
av slutbestämmelserna i lagen den 19 juni 1917 angående ändring i
vissa delar av lagen den 1 juli 1898 om de svenska lapparnas rätt till
renbete i Sverige;

nr 40, med förslag till lag om fortsatt tillämpning av lagen den
26 april 1918 om förfogande över viss egendom under utomordentliga,
av krig föranledda förhållanden;

nr 41, med förslag till lag om fortsatt tillämpning av lagen den
30 april 1918 om fastställande av högsta pris å vissa varor under
utomordentliga, av krig föranledda förhållanden m. m.;

nr 42, med förslag till lag om fortsatt tillämpning av lagen den
19 juni 1917 med vissa bestämmelser mot oskäligen pris under utom-
ordentliga, av krig föranledda förhållanden;

nr 39, med förslag till lag om fortsatt tillämpning av lagen den
28 mars 1917 om förbud i vissa fall mot överlåtelse av fartyg eller
andel däri eller upplåtelse av fartyg, så ock mot förvärv av aktie i
aktiebolag, som äger fartyg eller andel däri m. m.; och

nr 38, med förslag till lag om rätt i vissa fall för nyttjanderätts-
havare att inlösa under nyttjanderätt upplåtet område.

§ 3.

Herr *Sjöbloms* på kammarens bord liggande motion nr 278, som
som nu föredrogs, remitterades till kammarens fjärde tillfälliga ut-
skott.

§ 4.

Interpellation.

Ordet lämnades härefter på begäran till

Herr Hamrin, som yttrade: Herr talman! Frågan om värnpliktiga, vilka hysa samvetsbetänkligheter mot värnpliktstjänstgöring, har varit föremål för behandling i riksdagen upprepade gånger under de sist förflutna tjugu åren. Första gången densamma förekom var år 1898, då motion väcktes av herr Byström, vari hemställdes, att värnpliktig, vilken av samvetsskäl ej kunde förmås att låta sig vapenövas, skulle därifrån befrias och i stället åläggas att för kronans räkning uträtta annat arbete, som vore för den värnpliktige lämpligt och ej avsåge krigsändamål. Trots ett enhälligt lagutskotts avstyrkande hemställan beslöt andra kammaren en skrivelse till Kungl. Maj:t i motionens syfte. Frågan föll emellertid på första kammarens motstånd. Med samma resultat ha sedan motioner framlagts i riksdagen åren 1901, 1907, 1909, 1911, 1915, 1916 och 1917. Icke mindre än åtta gånger har andra kammaren uttalat sig för ändrad lagstiftning i ämnet.

Den 29 juni 1917 tillkallade dåvarande statsrådet och chefen för Kungl. lantförsvarsdepartementet på grund av Kungl. Maj:ts bemyndigande fyra sakkunniga för att biträda med verkställande av utredning och avgivande av förslag angående värnpliktstjänstgöringens ordnande för värnpliktige, vilka hysa religiösa samvetsbetänkligheter mot vapentjänst. I slutet av år 1918 avlämnade sakkunnige bland annat förslag till lag om värnpliktige, vilka hysa samvetsbetänkligheter mot värnpliktstjänstgöring. Någon proposition med anledning härav har emellertid ej blivit för riksdagen framlagd eller bebadad.

Att det är en trängande nödvändighet, att en ändrad lagstiftning snarast kommer till stånd är uppenbart för var och en, som hyser ringaste respekt för en ärlig övertygelse och samvetets bud. Av den statistik, som åtföljer de sakkunniges betänkande, framgår att en mängd skötsamma och oförvitliga unga män under gångna år dömts till längre eller kortare fängelsestraff, vilka avtjänats. En och annan har efter förnyad vägran att ikläda sig militäruniform och skärpt dom härför föredragit att fly ur landet hellre än att tillbringa ytterligare tid i fängelse.

Av vad som framkommit genom tidningarna under den sista tiden, ser det ut som om dessa samvetsömma värnpliktiges antal snarare skulle ökas än minskas. Sålunda dömdes en värnpliktig, Daniel Eklöv från Hova i Västergötland, av Svea trängkärs krigsrätt i Örebro i mitten av denna månad till fyra månaders och sex dagars fängelse för på samvetsskäl grundad vägran att taga någon som helst befattning med krigstjänstgöring. Den 20 i denna månad införpassades han till straffängelset i Örebro för att avtjäna sitt straff. Enligt uppgift i G. H. T. har Eklöv förut tre gånger ådömts och avtjänat tillsammans sju månaders fängelse för samma »brott». Med sammanlagt nära ett års fängelse får denne man sona sin ståndaktighet att enligt sitt samvetes bud hellre lyda Gud än människor. Den 17 i

samma månad dömdes en jordbruksarbetare, Ludvig Leonard Gustafs- *Interpellation.*
son från Bankeryds socken av Jönköpings län av Jönköpings rege-
mentes krigsrätt till fem månaders fängelse för värnpliktsvägran av
(Forts.)
samma anledning som den nyssnämnde.

Förut har samme yngling avtjänat dels en månads fängelse 1916 och dels tre månaders fängelse 1917. Han sitter för närvarande å straffängelset i Jönköping. Slutligen må anföras ännu ett fall från samma stad och samma krigsrätt. Jordbrukaren Karl Gunnar Gustafsson från Lekeryds socken blev sistlidne lördag dömd för femte gången för värnpliktsvägran till fem månaders fängelse. Sammanlagda fängelsetiden för honom uppgår nu till ett och ett halvt år. Härav har han avtjänat en del och av nåd blivit befriad från en del av strafftiden. Enligt protokollet förklarade Gustafsson vid förhöret, att han »icke kunde taga någon befattning med något som gäller det militära, vilket han anser vara i strid med Kristi lära».

Det är upprörande och staten ovärdigt att ännu i vår tid en så föråldrad lag ännu gäller, som tvingar krigsrätterna att avkunna dylika domar. Skulle mot förmodan hinder möta att vid årets riksdag framlägga förslag till en humanare lagstiftning på detta område, tillåter jag mig därför ifrågasätta, huruvida icke saken kunde provisoriskt ordnas på så sätt att åt regements- och kårchefer eller krigsrätter inrymdes möjlighet att i fall, där de vore övertygade om förefintligheten av verkliga samvetsbetänkligheter, befrielse från värnpliktstjänstgöring eller uppskov därmed tills vidare kunde av dem medgivas.

På grund av vad jag sålunda anført tillåter jag mig anhålla om kammarens medgivande att få till herr statsrådet och chefen för Kungl. lantförvarsdepartementet framställa följande spörsmål:

1) Kan det förväntas, att för den nu samlade riksdagen framläggas förslag till sådan ändring i värnpliktslagen, att den, som av samvetsbetänkligheter vägrar fullgöra sin värnplikt, icke skall härför kunna ådömas straff?

2) Om så icke är fallet, har herr statsrådet för avsikt att framlägga förslag till provisorisk lagstiftning, som öppnar möjlighet till att befria samvetsömma värnpliktiga från värnpliktens fullgörande eller medgiva uppskov därmed i avvaktan på ny lagstiftning i ämnet?

Denna anhållan bifölls.

§ 5.

Avgåvos följande motioner, nämligen av:

herr *Berglund*, nr 279, om skrivelse till Kungl. Maj:t angående beredande av möjlighet för folkskollärare att genom självstudier förvärva kompetens för viss undervisning i fortsättningsskola;

herrar *Berglund* och *Ericson* i Funäsdalen, nr 280, om skrivelse till Kungl. Maj:t angående anskaffande av kompetenta lärare för skolorna i obygdén m. m.;

herrar *Olsson* i Kullenbergstorp och *Westman*, nr 281, om skrivelse till Kungl. Maj:t i fråga om genomförande av en enhetlig organisation utav den svenska socialförsäkringens olika grenar;

herr *Vennerström*, nr 282, om skrivelse till Kungl. Maj:t i fråga om vissa extra provinsialläkaretjänsters överförande till ordinarie provinsialläkartjänster;

herr *Pettersson* i Södertälje, nr 283, om skrivelse till Kungl. Maj:t i fråga om äktenskapsbildningens befrämjande genom statens medverkan;

herr *Karlsson* i Vätö, nr 284, om skrivelse till Kungl. Maj:t i fråga om åstadkommande genom statens ingripande av bättre anordningar för transport å landsbygden av sjuka till och från sjukhus;

herr *Hansson* i Rättvik, nr 285, om skrivelse till Kungl. Maj:t i fråga om anordnande av en statens försäkringsverksamhet å olika försäkringsområden;

herr *Berglund*, nr 286, om skrivelse till Kungl. Maj:t i fråga om beredande för mera avlägsna trakter av ökad möjlighet till anslutning till rikstelefonnätet;

herr *Jansson* i Ljusterö, nr 287, om skrivelse till Kungl. Maj:t i fråga om utsträckning av det område, inom vilket fria telefonsamtal med Stockholm äro medgivna;

herr *Jansson* i Ljusterö *m. fl.*, nr 288, om skrivelse till Kungl. Maj:t angående revision i vissa avseenden av gällande bestämmelser om avgifter för anläggning och underhåll av telefonledningar;

herr *Johansson* i Vittinge, nr 289, om skrivelse till Kungl. Maj:t angående ändring i visst avseende av hittills tillämpat förfarande vid försäljning av virke från skogar under kronans förvaltning;

herr *Lindman m. fl.*, nr 290, om skrivelse till Kungl. Maj:t i fråga om anordnande av fasta försöksgårdar för jordbruket;

herr *Hage*, nr 291, om skrivelse till Kungl. Maj:t i fråga om upphävande av de personliga avgifterna till stat, landsting och kommun; och

herr *Karlsson* i Vätö *m. fl.*, nr 292, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 24, med förslag till förordning om särskilda avdrag vid 1920 års taxering till beviljning för inkomst.

Nämnda motioner blevo på begäran bordlagda.

§ 6.

Justerades protokollsutdrag.

§ 7.

Ledighet från riksdagsgöromålen beviljades:

herr <i>Olsson</i> i Kullenbergstorp	under	3 dagar fr. o. m.	den	2 febr.,	
» <i>Runefors</i>	»	6	»	»	1 »
» <i>Wiklund</i> i Brattfors	»	10	»	»	2 »
» <i>Åkerlund</i>	»	11	»	»	30 jan.,
» <i>Johansson</i> i Hässlås	»	9	»	»	31 »
» <i>Berglund</i>	»	6	»	»	2 febr.,
» <i>Andersson</i> i Prästbol	»	9	»	»	2 »
» <i>Nilsson</i> i Vibberbo	»	3	»	»	2 »
» <i>Jonsson</i> i Hökhult	»	9	»	»	2 »
» <i>Björklund</i>	»	4	»	»	31 jan.,
» <i>Nilsson</i> i Landeryd	»	3	»	»	31 » och
» <i>Johansson</i> i Sollefteå	»	8	»	»	31 » .

Kammarens ledamöter åtskildes härefter kl. 3,21 e. m.

In fidem
Per Cronvall.

Lördagen den 31 januari.

Kl. 2 e. m.

Förhandlingarna leddes vid detta sammanträde av herr vice talmannen.

§ 1.

Herr statsrådet *Palmstierna* avlämnade Kungl. Maj:ts propositioner:

nr 43, angående provisorisk förhöjning av de enligt resereglementet utgående dagtraktamenten för extra förrättningar i statens ärenden; och

nr 44, angående ersättning åt värnpliktige M. A. Åmans änka och minderåriga barn.

Nämnda propositioner blevo på begäran bordlagda.

§ 2.

Enligt den 28 i denna månad fattat beslut företogs nu val av sex revisorer för deltagande uti innevarande års granskning av statsverkets, riksbankens och riksgäldskontorets tillstånd, styrelse och förvaltning ävensom av tre suppleanter för dessa revisorer; och befunnos efter valförrättningarnas slut följande ledamöter av riksdagens andra kammare hava blivit utsedda till

revisorer:

- herr *Andersson* i Gävle,
 » *Jönsson* i Revinge,
 » *Kristensson*,
 » *Jönsson* i Boa,
 » *Nilsson* i Tånga och
 » *Olsson* i Broberg,

var och en med 93 röster; samt

suppleanter:

- herr *Lithander*,
 » *von Sneidern* och
 » *Lindqvist* i Kosta,

var och en med 65 röster.

Ordningen mellan suppleanterna bestämdes, sådan den finnes här ovan angiven, genom lottning.

§ 3.

Vidare anställdes val av dels tjugufyra valmän för utseende av revisorer och revisorssuppleanter för granskning av riksbankens avdelningskontors i landsorten räkenskaper och förvaltning år 1919, dels ock sex suppleanter för dessa valmän; och utsågos därvid till

valmän:

- herr *Andersson* i Gävle,
 » *Andersson* i Grimbo,
 » *Bengtsson* i Kullen,
 » *Bengtsson* i Norup,
 » *Hage*,
 » *Hamrin*,
 » *Jansson* i Falun,
 » *Johansson* i Uppmälby,
 » *Kahlström*,
 » *Kristensson*,
 » *Larsson* i Västerås,
 » *Lidström*,
 » *Lovén*,
 » *Magnusson* i Kalmar,
 » *Mossberg*,
 » *Månsson* i Erlansro,
 » *Nilsson* i Antnäs,
 » *O. Nilsson* i Örebro,
 » *Persson* i Tofta,
 » *Rehn*,

herr *Runefors*,
 » *Röing*,
 » *Svensson* i Kompersmåla och
 » *Ödström*,

var och en med 66 röster; samt

suppleanter:

herr *Bäckman*,
 » *Isaksson*,
 » *Svensson* i Långelanda,
 » *Borg*,
 » *Persson* i Björsbyholm och
 » *Fast*,

var och en med 45 röster.

Ordningen mellan suppleanterna bestämdes, sådan den finnes här ovan angiven, genom lottning.

§ 4.

Justerades protokollsutdrag angående de i paragraferna 2 och 3 här ovan omförmälda valen.

§ 5.

Föredrogos var för sig de på kammarens bord liggande motionerna; och hänvisades därvid

till kammarens första tillfälliga utskott motionerna:

nr 279, av herr *Berglund*; och

nr 280, av herrar *Berglund* och *Ericson* i Funäsdalen;

till kammarens andra tillfälliga utskott motionerna:

nr 281, av herrar *Olsson* i Kullenbergstorp och *Westman*;

nr 282, av herr *Vennerström*;

nr 283, av herr *Pettersson* i Södertälje;

nr 284, av herr *Karlsson* i Vätö; och

nr 285, av herr *Hansson* i Rättvik;

till kammarens tredje tillfälliga utskott motionerna:

nr 286, av herr *Berglund*;

nr 287, av herr *Jansson* i Ljusterö; och

nr 288, av herr *Jansson* i Ljusterö *m. fl.*;

till kammarens fjärde tillfälliga utskott motionerna:

nr 289, av herr *Johansson* i Vittinge; och

nr 290, av herr *Lindman m. fl.*;

till kammarens femte tillfälliga utskott motionen nr 291, av herr *Hage*; samt

till bevillningsutskottet motionen nr 292, av herr *Karlsson* i Vätö *m. fl.*

§ 6.

Avlämnades följande motioner, nämligen av:

herr *Johansson* i Huskvarna *m. fl.*, nr 293, om skrivelse till Kungl. Maj:t i fråga om åvägabringande av billigare tandvård;

herr *Olsson* i Mora *m. fl.*, nr 294, om skrivelse till Kungl. Maj:t i fråga om beredande åt behövande änkor av understöd utav allmänna medel utan fattigvårds verkan för underhåll och uppfostran av deras barn;

herr *Hage*, nr 295, om skrivelse till Kungl. Maj:t angående förslag till lag om pantlånerörelse;

herrar *Hage* och *Vennerström*, nr 296, om skrivelse till Kungl. Maj:t i fråga om åstadkommande av möjlighet för kommuner och landsting att utöva ekonomisk verksamhet av olika slag;

herr *Hage*, nr 297, om skrivelse till Kungl. Maj:t angående kommunalisering av biografväsendet;

herr *Lübeck m. fl.*, nr 298, om skrivelse till Kungl. Maj:t angående statens medverkan till meddelande i större omfattning än nu sker av insikter i ekonomiska och näringsorganisatoriska ämnen; och

herr *Alexandersson*, nr 299, om skrivelse till Kungl. Maj:t angående åtgärder för ökad användning av fisk inom landet.

Dessa motioner bordlades på begäran.

§ 7.

Till bordläggning anmäldes:

statsutskottets memorial och utlåtanden:

nr 9, i anledning av remiss från andra kammaren av en utav herrar *S. Persson* i Fritorp och *J. Jönsson* i Slätåker väckt motion;

nr 15, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen under punkt 28 av sjätte huvudtiteln gjorda framställning om anvisande av medel för utförande av om- och påbyggnadsarbeten å de i kvarteret Grönlandet norra i Stockholm uppförda byggnaderna;

nr 16, i anledning av vissa av Kungl. Maj:t uti propositionen om tilläggsstat för år 1920 gjorda framställningar om anslag till postverket jämte en i ämnet väckt motion; och

nr 17, i anledning av väckta motioner om beredande av kredit vid export av färsk fisk till Tyskland;

bankoutskottets utlåtande nr 3, i anledning av fullmäktiges i riksbanken framställning om ändrad lydelse av 13 och 25 §§ i lagen för Sveriges riksbank den 12 maj 1897 m. m.;

lagutskottens memorial, nr 1, i anledning av remiss från andra kammaren av en av herr Hallén väckt motion;

andra lagutskottets:

utlåtande nr 1, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om ändring i förordningen den 30 mars 1900 angående förbud mot försäljning inom riket av tändstickor, i vilkas tändmassa vanlig (vit eller gul) fosfor ingår; och

memorial, nr 2, angående ersättning till sekreteraren Henrik Carlson för biträde såsom sekreterare hos utskottet, innan ordinarie kanslipersonal blivit utsedd; samt

jordbruksutskottets utlåtanden:

nr 4, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående utbetalande av visst statslån från egnahemslånefonden till Kungsörs egnahemsförening u. p. a.;

nr 5, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående avsättande till nationalpark av ett område vid berget Vaddetjåkko i närheten av Torne träsk; och

nr 6, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående försäljning av vissa kronoegendomar och upplåtande av lägenheter från sådana egendommar.

§ 8.

Justerades protokollsutdrag.

§ 9.

Ledighet från riksdagsgöromålen beviljades:

herr <i>Ericsson</i> i Arboga	under 8 dagar fr. o. m. den 3 febr.,			
» <i>Lindvall</i>	» 8 » » » 3 »			
» <i>Larsson</i> i Bondarve	» 12 » » » 2 »			
» <i>Brännström</i>	» 14 » » » 3 »			
» <i>Karlsson</i> i Vadstena	» 2 » » » 2 »			
» <i>Viklund</i> i Oviken	» 8 » » » 2 »			och
» <i>O. Nilsson</i> i Örebro	» 2 » » » 2 »			

Kammarens ledamöter åtskildes härefter kl. 2,51 e. m.

In fidem
Per Cronvall.